

בבית המשפט העליון

רע"א 8181/15

לפני: כבוד השופט נ' סולברג

המבקשים: 1. אריה את עופר עבודות בניה
2. עופר גרשון

נגד

המשיבים: 1. בנק מזרחי טפחות בע"מ
2. אדן השרון בנייני איכות בע"מ

בקשת רשות ערעור על החלטת בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו בת"א 46482-04-13 מיום 2.11.2015 שניתנה על-ידי השופט מ' יפרח

בשם המבקשים: עו"ד יניב בוקסר

בשם המשיב 1: עו"ד יצחק גולדשטיין

בשם המשיבה 2: עו"ד מיכל הרצברג; עו"ד יסכה פישר-יוסף

פסק-דין

1. בקשת רשות ערעור על החלטת בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו (השופט מ' יפרח) בת"א 46482-04-13 מיום 2.11.2015, בה נדחתה בקשת המבקשים ל"גילוי ועיון במסמכים נוספים".

רקע

2. המבקשת 1 היא שותפות רשומה שעסקה בעבר בתחום הבניה (להלן: השותפות); המבקש 2 הוא אחד מן השותפים בשותפות (להלן: עופר), והשני הוא אריה גרשון, שאינו צד להליכים דנן (להלן ביחד: השותפים). המשיב 1 הוא בנק מזרחי טפחות בע"מ (להלן: הבנק), אשר נגדו מתנהל ההליך העיקרי. המשיבה 2 היא חברת אדן השרון בנייני איכות בע"מ (להלן: חברת אדן השרון) אשר אינה נוטלת חלק בהליך

העיקרי, אך המסמכים המבוקשים נוגעים לה, כפי שיבואר, ועל-כן צורפה כמשיבה לבקשה.

3. עופר ואריה גרשון שלחו את ידם בעסקי בנייה באמצעות השותפות ובאמצעות חברות שונות, חברת אריה את עופר בנייה והשקעות (97) בע"מ (להלן: חברת אריה את עופר) וחברת אופרה על הים בע"מ (להלן: חברת אופרה). השותפים, השותפות והחברות ניהלו כולם חשבונות רבים בבנק. עסקיהם של השותפים נקלעו לקשיים כלכליים, ובשנת 2004 נפתחו הליכי פירוק כלפי חברת אריה את עופר, ניתן צו הקפאת הליכים בעניינה, ומונה לה נאמן. במסגרת הליכים אלו נמכרה השליטה בחברה ושמה שונה לאדן השרון בנייני איכות בע"מ, היא המשיבה 2.

4. במהלך השנים העניק הבנק לשותפות ולחברות אשכנז שונים. אשכנז אלו הובטחו באמצעות פקדונות כספיים שהיו מצויים בחשבון הבנק האישי של השותפים. פקדונות אלו הם העומדים במוקד סוגיית גילוי המסמכים העולה בבקשת רשות ערעור זו.

5. במשך שנים התנהלו הליכים משפטיים שונים בין השותפים ובין הבנק. במסגרת ההליך המתנהל עתה, הגישו המבקשים תביעה נגד הבנק, שעניינה בנזקים שנגרמו להם לפי טענתם בשל מעשיו ומחדליו השונים של הבנק. לתביעה כמה ראשים; בקשת גילוי המסמכים מתמקדת כאמור בגורלם של הפקדונות השונים שהוחזקו אצל הבנק כבטוחות. בכתב התביעה מבחינים המבקשים בין פקדון אחד אשר שוחרר להם בשנת 2011, לבין פקדונות נוספים המצויים, לטענתם, ברשות הבנק.

6. בפרק ד' לכתב התביעה נטען כי פקדון אחד, שדבר קיומו הובא לידיעת המבקשים בשנת 2011, הוסתר מהם בכוונת מכוון. נטען כי הבנק, בחוסר תום לב ובמרמה, ניהל הליכים נגד המבקשים בבתי המשפט ובלשכת ההוצאה לפועל, ובד בבד לא גילה להם כלל כי לזכותם עומד פקדון זה, בסך של כ-2.1 מיליון ₪. הסתרת הפקדון הנ"ל גרמה למבקשים לנזקים כלכליים כבדים, הם נאלצו לחתום על הסכמי פשרה שונים מול הבנק ולשלם הפרשי ריבית והצמדה, כשלא היה צורך בהם אילו ידעו בזמן על קיומו של הפקדון האמור.

7. בפרק ה' לכתב התביעה נטען כי לטובת המבקשים עומדים פקדונות רבים נוספים בבנק, בסכום שלמעלה מ-12 מיליון ₪, אשר הבנק אינו משיב אותם לידיהם ואינו מוסר להם מידע לגביהם. לפי הנטען, בעקבות גילוי הפקדון האמור בשנת 2011

ערכו המבקשים בדיקות נוספות וגילו כי עמדו לזכותם פקדונות נוספים, אך אין בידיהם מידע מפורט ומדויק בנוגע לגורלם של פקדונות אלו. המבקשים מציינים כי איתרו דף פקדונות משנת 2002, ממנו עולה כי בבנק הופקדו פקדונות בשיעור של כ- 12 מיליון ₪, ששועבדו לטובת פרויקטים שונים שביצעה חברת אריה את עופר. לפי הנטען בכתב התביעה, מכיוון שכל הפרוייקטים הללו הסתיימו זה מכבר, היה על הבנק להשיב את הפקדונות לידי המבקשים בתוספת הריביות שצברו, אך הוא לא עשה כן ועודנו מסרב למסור מידע על אודות גורלם של הפקדונות.

8. מכתבי הטענות של הבנק עולה כי גרסתו באשר לגורל הפקדונות – שונה. לשיטתו, הפקדונות ששימשו כבטוחה לפרוייקטים השונים הופקדו תחילה בחשבון הבנק האישי של השותפים. במהלך שנת 2003 הועברו כספי הפקדונות מן החשבון האישי של השותפים אל החשבונות של השותפות ושל חברת אריה את עופר, בעקבות דרישת הבנק לחזק את הביטחונות שניתנו להבטחת האשראים. זאת, למעט פקדון אחד שהוחזר לחשבונם האישי של השותפים, על אף שהמשיך לשמש כבטוחה להבטחת חובות חברת אופרה. פקדון זה שוחרר בשנת 2011, משהתברר לבנק כי שוב אין בו צורך להבטחת החובות. בהתאם לגרסה זו, טוען הבנק כי משנמכרה חברת אריה את עופר הפכו הפקדונות שבחשבון הבנק שלה לרכושה של חברת אדן השרון, וממילא אין למבקשים עוד זיקה אליהם.

הבקשה לגילוי מסמכים נוספים

9. לאחר שהתקיימו הליכי גילוי מסמכים בין הצדדים, הגישו המבקשים לבית המשפט המחוזי בקשה לגילוי מסמכים נוספים. לפי הנטען בבקשה, במסגרת המסמכים שהועברו אליהם נמצא כי הבנק עשה שימוש בפקדונות שלפי הנטען שייכים למבקשים. משכך, על מנת לכמת את סכום הכסף המגיע למבקשים יש לבחון את המועד שבו היה על הבנק לשחרר את הפקדונות. מכיוון שהפקדונות שימשו כבטוחות לפרוייקטים שונים שביצעה חברת אריה את עופר, יש צורך במסמכי דוחות הליווי של הפרוייקטים הללו, כדי לבחון מאיזה שלב של הפרוייקט שוב לא היה צורך בבטוחה וניתן היה לשחרר אותה. טענה דומה נטענה לגבי הפקדון אשר שוחרר בשנת 2011: נטען כי ניתן היה לשחררו זמן רב קודם לכן, ועל כן יש צורך בדוחות הליווי של הפרוייקט שהובטח על-ידי פקדון זה. לבקשה זו לגילוי מסמכים נוספים צורפה חברת אדן השרון כמשיבה. חשוב לציין, כי בקשה זו הוגשה לאחר שבהחלטה הכללית הראשונה על היקף גילוי המסמכים מיום 2.4.2015, לא ניתן צו לגילויים של מסמכים אלו, אך צוין כי "ייתכן שבהמשך הדרך, ואם לא יהא די במסמכים שיגולו כאמור, יהא מקום לשקול גילוי דוחות הליווי והביצוע לגבי פרויקט 'אופרה על היס' [הפרוייקט

שהובטח באמצעות הפקדון ששוחרר בשנת 2011, וכן באמצעות חלק מן הפקדונות הנוספים – נ' ט' –”.

10. הבנק מצדו התנגד לבקשה. בהתאם לגרסתו העובדתית, אין קשר בין הפקדונות שהועברו לחברת אריה את עופר בשנת 2003, לבין המבקשים. לפיכך אין שחר לבקשה לקבל את דוחות הליווי של פרוייקטים שונים של חברת אדן השרון לאחר שזו נמכרה למשקיעים אחרים. באשר לפקדון ששוחרר בשנת 2011 נאמר כי הטענה כאילו מצב הפרויקט איפשר את שחרורו של הפקדון לפני זמן רב נטענה באופן סתמי וכללי, ללא ביסוס, מה גם שהחלטה אם יש צורך בבטוחה זו או אחרת נתונה לשיקול דעתו הבלעדי של הבנק. כמו כן אין להעתר לבקשה משום שמבוקשים בה מסמכי ליווי של חברת אדן השרון אשר אינה צד לתובענה.

11. חברת אדן השרון התנגדה גם היא לבקשה. לטענתה, מדובר בבקשה מופרכת וטורדנית, שכבר נדחתה ברובה בהחלטת בית המשפט המחוזי מיום 2.4.2015. מדובר בפרוייקטים שהסתיימו לפני למעלה מעשור, והבקשה היא גורפת ומכבידה במיוחד, בבחינת 'מסע דיג' פסול. הגילוי יפגע קשות בפרטיות החברה, וגם מטעם זה יש לדחות את הבקשה.

12. ביום 2.11.2015 דחה בית המשפט המחוזי את הבקשה לגילוי מסמכים נוספים. בהחלטתו נקבע כי אחת הפלוגתאות המרכזיות שבין הצדדים היא האם כספי הפקדונות נותרו בבעלות המבקשים עם הפקדתם כבטוחה לחיובי החברה, או שמא הועברו הכספים לבעלות חברת אריה את עופר, שנמכרה לאחר מכן. לשם הכרעה בשאלה האמורה, אין כל צורך במסמכים המבוקשים. הבנק אינו מתגונן בטענה כי על-פי הסכמי הליווי לא הגיע מועד שחרור הבטוחות; הטענה היא כי הבעלות בכספים אלה עברה מן המבקשים לחברה. משכך, הגילוי והעיון במסמכים הללו לא יקדמו את ההכרעה בפלוגתא האמורה, ואשר על כן נדחתה הבקשה.

13. על החלטה זו הוגשה בקשת רשות הערעור שלפני.

בקשת רשות הערעור

14. בבקשת רשות הערעור נטען כי הנימוק לדחיית הבקשה הוא שגוי. אכן, אחת הפלוגתאות המרכזיות עוסקת בשאלת הבעלות על הפקדונות, שאלה שלגביה המסמכים המבוקשים אינם רלבנטיים; אולם, אם ייקבע בסופו של דבר שהפקדונות היו שייכים למבקשים, יהיה צורך בנתונים המצויים במסמכים אלו על מנת לקבוע באיזה שלב היה

על הבנק להשיב אותם לידי המבקשים. משכך, מדובר במסמכים רלבנטיים לביסוס תביעתם של המבקשים. נוסף על האמור, לגבי פקדון אחד – הפקדון אשר שוחרר בשנת 2011 – אין כל מחלוקת כי הוא שייך למבקשים. לגבי פקדון זה הפלוגתא המרכזית היא אם שוחרר בזמן, והמסמכים המבוקשים נחוצים ורלבנטיים על מנת להוכיח את טענת המבקשים כי היה על הבנק לשחררו זמן רב קודם למועד שחרורו בפועל.

15. הבנק טוען כי יש לדחות את בקשת רשות הערעור. לטענתו, בכל הנוגע לדוחות הליווי של הפרויקט שהובטח על-ידי הפקדון ששוחרר בשנת 2011, הרי שפרויקט זה לא בוצע כלל על-ידי חברת אריה את עופר או אדן השרון, אלא על-ידי חברת אופרה, אשר לא צורפה לבקשה. חברה זו מתנהלת היום באופן עצמאי ונפרד מחברת אדן השרון, ועל כן חברת אדן השרון אינה יכולה לגלות מסמכים הנוגעים לה או להסכים למסירתם. על כן מבוקש מהבנק למסור מסמכים אלו, של חברה אשר אינה צד לתובענה, ולמעט במקרים חריגים וקיצוניים לא יעתר בית המשפט לבקשה שכזו. לגופו של עניין, החלטת בית המשפט בדין יסודה, מפני שהיא מאזנת היטב בין שאלת הרלבנטיות והתועלת של המסמכים ובין ההכבדה הכרוכה בבקשה לגילויים. בנוסף ציין הבנק כי ההליכים המקדמיים בתובענה זו ההולכים ונמשכים מזה שלוש שנים בקירוב; המבקשים הגישו אין ספור בקשות, ומן הראוי לסיים את ההליכים המקדמיים במהירות האפשרית. מעבר לכך, נטען כי בית המשפט שלערעור אינו נוהג להתערב בענייני גילוי מסמכים, אפילו הוא סבור כי ראוי היה להחליט על דרך דיונית אחרת.

16. חברת אדן השרון סבורה כי יש לדחות את הבקשה משום שכבר נדחתה ברובה עוד בהחלטתו של בית המשפט המחוזי מיום 2.4.2015. כאמור, בהחלטה זו צוין כי יתכן שבהמשך יהיה מקום להורות על גילוי המסמכים הנוגעים לפרויקט 'אופרה על הים'; מכאן עולה כי בכל הנוגע למסמכים האחרים נדחתה הבקשה, והמבקשים לא ערערו על החלטה זו. באשר למסמכים שבית המשפט הותיר את אפשרות גילויים פתוחה, שבה חברת אדן השרון וטענה כי מדובר במסמכים הנוגעים לחברת אופרה. בעבר החזיקה חברת אדן השרון בחלק ממניות חברת אופרה, אולם מזה שנים אין זה המצב. המבקשים ידעו כי חברת אופרה היא צד נדרש לבקשתם, אך לא פעלו לצרפה להליך.

17. לעניין הרלבנטיות של המסמכים, טוענת חברת אדן השרון כי מוצדקת קביעתו של בית המשפט המחוזי. לטענתה, כל עוד לא נקבע כי למבקשים עמדה הזכות לכך שכספי הפקדונות ישוחררו חזרה לידיהם, אין כל טעם לדון בשאלה באיזה מועד היה

על הבנק להעביר לידיהם את הכספים. מאידך, גילויים של המסמכים יפגע בפרטיות חברת אופרה, שכאמור אינה צד להליך.

18. בנוסף, טוענת חברת אדן השרון כי בשנת 2011 חתמו המבקשים על הסכם עם החברה, שהסדיר את כל המחלוקות בין הצדדים, ובו ויתרו הצדדים על כל חוב, תביעה או דרישה, האחד כלפי משנהו, ומשכך ניהול ההליכים לגילוי מסמכים נגד החברה מהווה הפרה של הסכם זה.

דיון והכרעה

19. לאחר שבחנתי את הבקשה ואת התגובות, עיינתי בנספחיהם, ושקלתי את טענות הצדדים מזה ומזה, הגעתי למסקנה כי יש לדון בבקשה כבערעור; אולם סבורני כי דין הערעור להידחות.

20. אכן, אין זה מדרכה של ערכאת הערעור להתערב בשאלות של גילוי מסמכים ספציפיים, והיא תעשה כן רק במקרים חריגים, שבהם נראה כי מדובר בהחלטה שמגלה טעות בולטת על פניה, או שתביא לפגיעה ברורה בבעל דין (רע"א 6033/13 GLAXO SMITHKLINE P.L.C נ' אוניפארם בע"מ, פסקה 6 (27.11.2014) (להלן: עניין גלקסו); רע"א 6753/14 סופר נ' פרל, פסקה 9 (20.1.2015)). יחד עם זאת, במקרה דנן נימוקו של בית המשפט המחוזי להחלטתו אינו נקי מספקות. אכן, תנאי הסף לגילוי של מסמך הוא הרלבנטיות שלו להליך; אולם מקובלנו כי תנאי סף זה יפורש באופן ליברלי, מתוך הכרה בכך שנקודת המוצא היא גילוי מרבי, הנובעת מתפיסה של הגינות דיונית וחתימה לחקר האמת (ראו יצחק עמית "קבילות, סודיות, חיסיון ואינטרסים מוגנים בהליכי גילוי במשפט האזרחי – ניסיון להשלטת סדר" ספר אודי קיטאי 247, 249-251 (התשס"ח) (להלן: עמית); רע"א 7586/15 בן צבי נ' אלשיך, פסקה 12 (24.1.2016) (להלן: עניין בן צבי); רע"א 6553/14 פלדמן נ' **Deutsche Apotheker und Arztebank** Eg, פסקה 14 וההפניות שם (16.3.2015)). משכך, די בכך שמבקש הגילוי יצביע על כך שלמסמך עשויה להיות רלבנטיות להליך, על מנת לצלוח תנאי סף זה. הדבר נובע, בין היתר, מכך שגילוי המסמכים מתבצע בשלבים המקדמיים של המשפט, כאשר שאלות מרכזיות שבעובדה עדיין מצויות במחלוקת או נתונות באי-בהירות. בהקשר דומה הוטעמה נקודה זו כך:

"וידוגש: לא נדרש כי בשלב גילוי המסמכים תהא הרלוונטיות של המסמך ודאית. די כי מבקש הגילוי יצביע על כך שלמסמך עשויה להיות רלוונטיות [...] בהקשר זה יש לזכור כי שלב גילוי המסמכים ממוקם בתחילתו של ההליך המשפטי, בטרם נפרטה במלואה מסכת טיעוני

הצדדים. על כן ברי כי אין לצפות שניתן יהיה להוכיח בוודאות את רלוונטיות המסמכים שגילויים מבוקש. די כי יש יסוד סביר להניח שלמסמכים עשויה להיות רלוונטיות בהמשך ההליך. אין להפוך את שלב גילוי המסמכים לתחליף לשלב ההוכחות" (רע"א 9322/07 Gerber Products Company נ' חברת רנדי בע"מ, פסקה 7 (15.10.2008) (להלן: עניין גרבר); כן ראו עניין בן צבי, (שם)).

משכך, אין די בכך שהמסמכים שביקשו המבקשים לגלות אינם רלבנטיים לפלוגתא המרכזית במשפט, שכן ככל שבתום בירורה של פלוגתא זו יתברר כי הצדק עם המבקשים, יזקקו הללו למידע המצוי במסמכים אלו על מנת להוכיח את היקף הסכום המגיע להם. זאת ועוד. החלטת בית המשפט המחוזי התעלמה מן הפקדון ששוחרר בשנת 2011, שלגבי עצם הבעלות בו אין כל סכסוך, והמחלוקת בין הצדדים בעניינו מרוכזת בשאלת המועד שבו היה על הבנק לשחרר אותו.

21. בית המשפט המחוזי הסתמך אפוא על חוסר הרלבנטיות של המסמכים המבוקשים, ובעניין זה אינני סבור כמותו. עם זאת, שאלת הרלבנטיות של המסמכים המבוקשים אינה עומדת לבדה; בית המשפט נדרש לבחון גם את מידת ההכבדה שגילוי המסמכים יטיל על הצד שכנגד, ולאזנה עם השאיפה לגילוי מרבי. במסגרת זו נבחנת הן ההכבדה הממונית והטרחה הנדרשת לאיסוף המסמכים, הן הפגיעה בפרטיות של הצד שכנגד ושל צדדים שלישיים או באינטרסים לגיטימיים אחרים שלהם (עניין גרבר, פסקה 8; עניין בן צבי, פסקה 13; עניין גלקסו, פסקה 6; רע"א 8019/06 ידיעות אחרונות בע"מ נ' ליון, פסקאות 19-20 (13.10.2009)). במסגרת איזון זה, מקובלנו כי ישנם יחסי גומלין בין רמת הרלבנטיות של המסמך ובין מידת ההכבדה שגילוי מטיל; ככל שמידת ההכבדה גדולה יותר, כך יש להקפיד יותר בבחינת הרלבנטיות של הגילוי: "שאלת הרלוונטיות אינה מנותקת מהשאלה האם מדובר בהכבדה בלתי סבירה. רלוונטיות של מסמך אינה מצב בינארי. הרלוונטיות של מסמך פלוני או סוג מסמכים פלוני עשויה להיות בעוצמות שונות. הכלל, עליו עמדה הפסיקה, הוא כי ככל שגוברת תלותו של בעל דין בהליך הגילוי, כך גוברת הנכונות להרחיב את תחולת ההליך" (עניין גרבר, פסקה 8; כן ראו עניין בן צבי, פסקה 13 וההפניות שם).

22. בענייננו, סבורני כי הצדק עם המשיבים בטענתם המקדמית שיש לדחות את הבקשה בכל הנוגע לדוחות הליווי שאינם מתייחסים לפרויקט 'אופרה על הים'. מעיון בהחלטת בית המשפט המחוזי על היקף גילוי המסמכים מיום 2.4.2015, עולה כי בית המשפט הותיר כאפשרות עתידית רק את גילויים של דוחות החקירה הנוגעים לפרויקט זה, ומשלא ביקשו המבקשים לערער על החלטה זו, הריהם מנועים מלבקש לערער עליה כעת. בהקשר זה, ספק אם הבקשה לגילוי מסמכים נוספים הוגשה כדין (השוו

תקנה 241(ה) לתקנות סדר הדין האזרחי, התשמ"ד-1984); מכל מקום, לא ניתן לערער על כך בשלב זה (ראו גם רע"א 942/11 אבק סרטים הפקות בע"מ נ' יונייטד קינג וידאו (1990) בע"מ (21.7.2011)).

23. אעבור לדון עתה באותם מסמכים שניתן היה לבקש לגביהם בקשה נוספת, הם דוחות הליווי של הפרויקט 'אופרה על הים'. עסקינן במסמכים שיש בהם בכדי לפגוע בפרטיותם של צדדים שלישיים. חברת אדן השרון אינה צד להליך המתנהל בין המבקשים ובין הבנק, אך המידע המצוי בכלל דוחות הליווי נוגע, מטבע הדברים, בהתנהלותה העסקית והמקצועית. יתרה מכך, לפי הנטען בתשובת המשיבים החברה אשר ניהלה את פרויקט 'אופרה על הים' היא חברת אופרה, שאמנם בעבר היתה בבעלות חברת אדן השרון, אך כיום איננה בבעלותה. משמעות הדבר היא כי מבוקש להעביר דוחות ליווי הנוגעים לחברה אשר כלל איננה צד להליך. הפגיעה בפרטיותם של צדדים שלישיים אמנם אינה חוסמת את גילוי המסמכים, אך היא בעלת משקל בבחינת ההכבדה שיוצרת דרישת הגילוי (ראו בע"מ 3542/04 פלוני נ' פלונית (20.6.2005); ע"א 174/88 גזלן נ' קומפני פריזיאן דה פרטיסיפסיון, פ"ד מב(1) 563 (1988); עמ"ת, עמודים 288-292). בנסיבות דנן נראה לי כי יש לתת לשיקול זה משקל משמעותי, משום שקולה של החברה שעשויה להיפגע מן הגילוי כלל לא נשמע. אע"פ, כי מעיון בכתבי בי הדין בערכאה הדיונית עולה כי המבקשים ערים לקושי זה, אולם לטענתם, די בצירופה של חברת אדן השרון לבקשה משום שבמועדים הרלבנטיים היא היתה בעלת המניות בחברת אופרה. ברם, טענה זו אינה יכולה לעמוד משום שחברת אופרה היא אישיות משפטית עצמאית והיא זו אשר צריכה להתגונן מפני פגיעה אפשרית בה במסגרת הליך גילוי המסמכים.

24. על סמך האמור החלטתי לדחות את הערעור. המבקשים ישאו בהוצאות המשיבים בסך כולל של 10,000 ₪; מחצית לכל אחד משני המשיבים.

ניתן היום, כ"א בשבט התשע"ו (31.1.2016).

ש ו פ ט